

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

Ayşenur ZARAKOLU ve DİĞERLERİ- TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 26971/95 ve 37933/97)

*KABULEDİLEBİLİRLİK KARARININ
ÖZET ÇEVİRİSİ*

© T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2011. Bu gayriresmi özet çeviri Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Dışişleri Bakanlığı Avrupa Konseyi ve İnsan Hakları Genel Müdür Yardımcılığı'na atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

26971/95 ve 37933/97 no'lu başvurular *Belge Uluslararası Yayıncılık*' in sahibi Ayşenur Zarakolu tarafından yapılmıştır. Olayların meydana geldiği sırada başvuran İstanbul'da ikamet etmektedir.

28 Ocak 2002'de adı geçen vefat etmesi nedeniyle mirasçıları eşi Ragıp Zarakolu ve iki oğlu, Cihan Deniz (1975 doğumlu) ve Sinan Savaş Zarakolu (1977 doğumlu) davaya devam etmek istediklerini belirtmişlerdir.

Başvurudaki mevcut düzenin korunması amacıyla Bayan Zarakolu «başvuran» olarak nitelendirilmeye devam edilecektir.

Başvuran Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde, Londra'da bulunan Kürt İnsan Hakları Projesi avukatlarından Sn. M. Muller tarafından temsil edilmektedir.

Olayların gelişimi

Bayan Zarakolu'nun sahibi ve genel yayın yönetmeni olduğu Belge Uluslararası Yayıncılık (BUY) «Ferhatımız, bir ölümün anatomisi» adlı bir kitap yayımlanmış, kitapta K.K. adlı bir yazarın *Özgür Gündem* gazetesi muhabirlerinden Ferhat Tepe'nin öldürülmesine ilişkin derlemiştir olduğu makalelerine yer verilmiştir.

12 Ekim 1994'te İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı (DGM) sözkonusu kitabın toplatılması talebinde bulunmuştur.

Aynı gün DGM, 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanununun 8. maddesine ve TCK'nın 36.maddesine dayanarak atıfta bulunulan kitabın toplatılmasını kararlaştırmıştır.

19 Ekim 1994'te başvuran DGM'ye başvurarak itirazda bulunmuştur.

21 Ekim 1994'te almış olduğu kararla DGM, başvuranın talebini oybirliğiyle reddetmiştir. DGM karşısında başvuran kendisine yöneltilen suçlamaları reddederek yayımlanan kitabın içeriğinin yalnızca baskı unsuru yaratan önlemleri doğrular nitelikte olduğunu ileri sürmüş, ayrıca bölücülük propagandasının yapılmadığını, Hükümetin mevcut politikalarına eleştiriler getirildiğini bunun da en doğal vatandaşlık hakkı olduğunu iddia etmiştir.

ŞİKAYETLER

1. Başvuran sahibi olduğu yayın evinden çıkan kitabın toplatılması ve 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanununun 8. maddesi gereğince mahkum edilmesi nedeniyle AİHS'nin 10. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.
2. Başvuran DGM'de yer alan askeri bir hakim varlığı nedeniyle Sözleşmenin 6. maddesinin tersine bağımsız ve yansız bir mahkemede yargılanmadığını iddia etmekte ve Yargıtay'daki sürecin uzunluğundan şikayetçi olmaktadır.
3. Kitabın toplatılma kararı üzerine AİHS'nin 13. maddesine atıfta bulunan başvuran alınan bu karara ilişkin yetkililer karşısında bir başvuru yolu bulunmamasından yakınmaktadır.
4. Ek 1 no'lu Protokolü hatırlatan başvuran mezkur kararla mülk edinme hakkının ihlal edildiğini iddia etmektedir.

5. Yönetimin uygulamada etnik kökene dayalı bir ayrımcılık yaptığını ileri sürerek AİHS'nin 14. maddesinin ihlal edildiğini belirtmektedir.
6. Başvuran ifade özgürlüğüne kısıtlamalar getiren yetkilileri Sözleşme tarafından öngörülen yetkileri « kötüye kullanma» ile suçlamakta ve AİHS'nin 18. maddesinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

HUKUK AÇISINDAN

A. Davanın tekrar ele alınması talebi üzerine

Ragıp Zarakolu iki oğlu ile birlikte AİHM'ye başvurarak eşinin başlatmış olduğu süreci tamamlamak ve maddi ve manevi çıkarlarını korumak istediklerini bildirmişlerdir.

Hükümet 1 Haziran 2002 tarihli mütalaasında, devam eden bu dava sürecinde başvuranın vârislerinin kişisel bir menfaatleri bulunmadığı gerekçesiyle davanın düşürülmesini salık vermiştir.

AİHM, dava sürecinde başvuranın vefat etmesi halinde prensip olarak vârislerinin aynı davanın devamında «mağdur» olarak veya bazı durumlarda kendi adlarına başvuruda bulunabileceklerini hatırlatmaktadır.(Bkz. 27 Şubat 1980 tarihli Deweer-Belçika kararı, seri :A no: 35, § 37).

AİHM, başvuranın yayım yoluyla bölücülük propagandası yaptığı gerekçesiyle yerel mahkemelerce mahkum edildiğini tespit etmekte, Devlet Güvenlik Mahkemesinin kişi temel haklarını tanımayarak mahkumiyet kararı vermesinde Bayan Zarakolu'nun eşinin ve çocuklarının haklı menfaatleri bulunduğuna itibar etmektedir.(Bkz. 28 Eylül 1999 tarihli Dalban-Romanya kararı, AİHM 1999-VI, § 39).

Sonuç olarak Hükümetin davanın kayıtlardan düşürülmesi talebi reddedilmektedir. AİHM, bun noktadan itibaren Bay Zarakolu ve iki oğlunu başvuran olarak tanımaktadır.

B. AİHS'nin 6. maddesinin ihlal edildiği iddiası

Başvuran, DGM'de yer alan askeri hakim varlığı nedeniyle adil yargılanma hakkından yararlanamadığını ve mahkum edildiğinden, diğer taraftan Yargıtay'daki sürecin uzunluğundan şikayetçi olmakta ve AİHS'nin 6§1 maddesinin bu nedenlerle iki kez ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

1. Devlet Güvenlik Mahkemesinin tarafsızlığı ve bağımsızlığı üzerine

Anayasadaki esaslara atıfta bulunan Hükümet Devlet Güvenlik Mahkemelerinin itiraz mahkemeleri olmadığını, devletin bölünmez bütünlüğüne yönelik işlenen suçların yargılanması için oluşturulan yargı üyeleri arasında askeri hakimlerin de bulunduğu özel mahkemeler olduğunu ileri sürmektedir.

Hükümet başvuranın Devletin bütünlüğünü hedef alan bölücülük propagandası yapma suçundan DGM tarafından mahkum edildiğini ve Yargıtay'ın da davayı tüm yönleriyle inceleyerek kararı onadığını savunmaktadır.

Başvuran Hükümetin savlarına karşı çıkararak Incal-Türkiye (9 Haziran 1998 1998-IV) kararına atıfta bulunmuş ve tarafsız ve yansız bir mahkemede yargılanmadığı yönündeki şikayetlerini yinelemiştir.

Tarafların mahkemeye sunduğu kanıtlar ışığında, AİHM, başvurunun hukuk ve olaylara yönelik karmaşık sorunları ortaya çıkardığını, bunların belirlenmesi için başvuru dosyasındaki esasların bütünüyle incelenmesinin gerektiğini düşünmekte ve yapılan şikayetin AİHS'nin 35 § 3 maddesi uyarınca temelden yoksun olmadığına karar vermektedir. Bu gerekçeden dolayı başvuruyu kabul edilemez bulmak için hiçbir neden bulamadığını ifade etmiştir.

2. Sürecin uzunluğuna ilişkin

Hükümet sözkonusu sürecin uzunluğunun makul olduğunu savunmaktadır.

Başvuran Yargıtay'ın karar vermek için on beş beklediğini ifade ederek yetkililerin konuya gerekli özeni ve hassasiyeti göstermediklerini iddia etmiştir.

AİHM, mezkur sürecin 12 Ekim 1994 yılında sözkonusu kitabın toplatılması yönünde verilen mahkeme kararıyla başlayıp Yargıtay'ın 11 Mart 1997 tarihinde vermiş olduğu kararla son bulduğunu, özetle on beş ayı Yargıtay'da olmak üzere toplam üç yıl sürdüğünü hatırlatmaktadır.

AİHM, Sözleşme organları içtihatlarının kriterleri ışığında «makul süreç» (davanın karmaşıklığı, başvuranın ve yetkili otoritelerin tutumları) ve dava unsurlarının tümü göz önünde bulundurulduğunda AİHS'nin 35 §§ 3 ve 4. maddeleri uyarınca yapılan şikayeti temelden yoksun olduğu gerekçesiyle reddetmektedir.

C. AİHS'nin 10 ve 13. maddelerinin ve Ek 1 no'lu Protokolün 1. maddesinin ihlal edildiği iddiası

Başvuran güncel bir konuyu yorumlayan bir kitabın yayımlanması nedeniyle mahkum edildiğini belirterek AİHS'nin 10. maddesine atıfta bulunmaktadır. Bu çerçevede DGM tarafından alınan önlemlerle AİHS'nin 10. ve Ek 1 no'lu Protokolün 1. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmektedir.

AİHS'nin 13. maddesini hatırlatan başvuran sözkonusu kararı esas ve meşruluk bakımından incelenecek ulusal bir yargı önünde etkili bir başvuru yolu bulamamaktan yakınmaktadır.

Hükümet kitabın toplatılması kararının Anayasanın 28. maddesinde net bir biçimde yer alan ve bu alanda işlenen suçları engellemek amacıyla alınan ihtiyati tedbir niteliği taşıdığını savunmaktadır.

Hükümet sözkonusu kitabın yayımlanması ile verilen kararın «yasayla öngörülen» kamu düzenini, güvenliğini ve devletin toprak bütünlüğünü korumaya dönük meşru amaçlar çerçevesinde alınan önlemler olduğunu iddia etmekte, kitabın kabul edilebilir eleştiri sınırlarını aşarak kürt kökenli vatandaşlar ile farklı sosyal kesimler arasında husumete ve şiddete yol açacak görüşleri ortaya koyduğunu eklemektedir.

Başvuran Hükümetin savlarına karşı çıkararak Terörle Mücadele Kanununun 8. maddesi uyarınca toprak bütünlüğünün korunmasına yönelik hakkında alınan mahkumiyet kararının belirsiz ve yasayla öngörülmeyen bir karar olduğunu iddia etmektedir. Başvuran kitabında yer alan görüşlerin ne Anayasa uyarınca ne de iç hukuk nezdinde mahkumiyetini doğrular nitelikte olduğunu ileri sürmektedir.

Tarafların mahkemeye sunduğu kanıtlar ışığında, AİHM, başvurunun hukuk ve olaylara yönelik karmaşık sorunları ortaya çıkardığını, bunların belirlenmesi için başvuru dosyasındaki esasların bütünüyle incelenmesinin gerektiğini düşünmekte ve yapılan şikayetin AİHS'nin 35 § 3 maddesi uyarınca temelden yoksun olmadığına karar vermektedir. Bu gerekçeden dolayı başvuruyu kabul edilemez bulmak için hiçbir neden bulamadığını ifade etmiştir.

D. AİHS'nin 7, 13 maddeleri ve 6. maddeye bağlı 14. ve 18. maddelerinin ihlal edildiği iddiaları

Başvuranın temsilcisi Hükümetin mütalaalarına karşılık olarak dava sürecinin uzunluğu nedeniyle AİHS'nin 7,13 maddeleri ve 6. maddeye bağlı 14. ve 18. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

AİHM, başvurunun bu kısmının geç yapılması ve altı ay kuralına uyulmaması nedeniyle AİHS'nin 35 §1 maddesi uyarınca reddedilmesini kararlaştırmıştır.

AİHS'nin 14 ve 18. maddelerinin ihlal edilmesine gelince AİHM bu yönde yapılan şikayetlerin temelden yoksun bulunduğu gerekçesiyle Sözleşmenin 35 §§ 3 ve 4 maddesince reddedilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Bu nedenlerden dolayı Mahkeme oybirliğiyle,

Başvuranın ifade ve düşünce özgürlüğüne, mülk edinme hakkına saygı gösterilmediği, DGM'deki yargılamanın tarafsız ve yansız olmadığı ve yasal olarak etkili başvuru yolu bulamadığı yönünde yapmış olduğu şikayetleri kabul edilebilir bulmuş,

Bunun dışında yapılan şikayetlerin kabul edilemez olduğuna ;

Oybirliğiyle karar vermiştir.